

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm III. Postquam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

munionem communicabantur. Quare in Concil. Leodicensi can. 19. legimus, quòd *solis ministerio sacro deditis ad altare ingredi, & communicare ibidem liceat.* Hæc, quamvis secundum se vera sint, non sufficiunt tamen ad huius can. textum explicandum. Quia non satis intelligitur, quâ ratione Patres in hoc can. sicut & in Eliberino Concil. can. 1. statuerint, vt Episcopi, aut alij Sacerdotes, vel Clerici, in commissi criminis pœnam, ne laicam quidem, id est, eam, quæ extra cancellos in ecclesia dari solita fuit, inter laicos in fine vitæ communionem participarent, cum eo tempore, quo morti proximi erant, ad ecclesiam accedere haud potuerint. Quare magis placeat sententia Roberti Bellarmini lib. 4. de Euchar. c. 24. laicam communionem hic appellari, quæ quibusdam in locis sub vnâ tantum panis specie laicis dabatur, plerumque etiam domum deferenda, prout ostendi in mor. Theol. lib. 5. tr. 4. cap. 5. n. 13. Clericalem autem, seu Sacerdotalem Communionem dictam fuisse, quæ clericis intra altaris cancellos sub vtraque specie præberi solita est.

QVÆSTIO secunda, Cur verbaea, *Nisi de eo pœnituerit*, huic cap. adiuncta fuerint, cum tamen in can. 2. Concilij Sardicenis non habeantur? Resp. Merito ea à Gregorio IX. Pontifice declarationis causâ adiecta fuisse. Constat enim ex Concil. Nicæno I. can. 13. & Innoc. I. Papa in epist. 3. ad Exuperium, circa ea tempora obtinuisse regulam canonicam, quæ hætenus etiam semper obseruata fuit, vt nulli criminoforum, qui pœnitentes essent, in fine vitæ sacrum Viaticum negaretur; qua de re dixi in Theol. moral. lib. 5. tr. 5. cap. 7. n. 3. Aduertendum itaque in dicto Concil. Nicæno I. can. 15. & 16. decretum fuisse, vt nemo Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, aliorumque clericorum de vna ecclesia, aut parochia ad aliam se transferret: si contrâ factum fuerit, translatus restituatur ecclesiæ suæ; si non obediit, Communionem priuetur. Hunc Concilij Nicæni canonem, quòd non satis obseruatus fuerit, eo etiam prætextu, quia subinde Episcopi populi clamore

se postulatos fuisse dicerent, renouare volentes Sardicenis Concilij PP. duos illos canones statuerunt; Ne autem fateri cogamur, ipsos à Concilij definitione, in re admodum graui recessisse, ideo intelligere e istud debemus cum limitatione, quam hic declarandi causâ Gregor. IX. adiecit, *Nisi de eo pœnituerit.*

CAPITVLVM III.

Postquam.

PARAPHRASIS.

Electio Prælati, si canonicè peracta fuit, à Superiore admitti, & electus confirmari debet: Sed prius in loco, vbi conuersus, ideòque notus est, de eius vita & actibus inquiri oportet. Sumptum est ex Greg. I. Papa lib. 8. registri, epist. 18.

SUMMARIUM.

1. Electio à principio est libera voluntatis: sed confirmatio est necessitatis.
2. Post scrutinium publicatum recedentes electores non possunt, aliumque eligere.
3. Confirmatio ordinariè ad proximum Superiorem pertinet, cui ecclesia aut dignitas electiua subiecta est. Unde Abbates & Præpositi non exempti confirmandi sunt ab Episcopo diocesano; Ordinis verò exempti Generalem Ministrum seu Præpositum habentis electi Prælati à dicto Generali, nisi priuilegio concessum sit, vt cum primùm canonicè electi in electionem consenserint, plenam iurisdictionem & administrationem sine alia confirmatione consequantur.
4. Idem ius est circa confirmationem Abbatissarum &c.
5. Superior, priusquam electum confirmet, de eius moribus & scientiâ apud eos, quibus notus est, inquirere debet. Quæ hæc inquisitio esse debeat.
6. Inquirere etiam debet de forma & serie electionis, num canonicè facta, nihilque

hilque substantiale prætermisum sit.

7. Prælatum semel examinatum si ad aliam Prælaturam assumatur, iterum examinandus est.
8. Modus obseruandus in examinando Episcopo electo.

NOTANDVM I. Electio à principio est liberæ voluntatis ; sed confirmatio est necessitatis. Ita Ioan. Andr. hic n. 2. Anton. n. 5. Sensus est : Quod eligentes quem voluerint, idoneum eligere possunt, sed electum Superior ex officio suo confirmare tenetur ; alioquin iniuriam inferet non tantum electo, sed etiam electoribus ; adeo vt ipsi quoque electionem prosequi, & confirmationem postulare possint ; cum etiam ipsorum, quin & ecclesiæ intersit, vt electio canonicè facta executioni mandetur, siue electus confirmetur. Quod & Cæsareo iure receptum erat, vt electi, v. g. ciuitatum defensores, à Præfeto prætorio confirmandi essent, Auth. de defensoribus ciuitatum, §. Iusturandum, iun. Gl. ver. decreta. & Gl. in l. priuatorum, ver. sed pono. C. de iurisd. omn. Iudicum.

Excipi tamen debet plenitudo potestatis in Principe, qui ex graui causa publicam vtilitatem concernente, legitimè electum rejicere potest, v. g. vt persona multo magis idonea promoueatur, prout etiam Nicolaus V. indicauit in Bulla Concordatorum Germaniæ, *Ad Sacram.* Deinde improbari non potest consuetudo, quæ in quibusdam ecclesijs viget, vt à Canonicis v. g. Decanus electus, si electioni consentiat, mox omne ius acquirat, nec Superioris confirmatione opus sit ; dummodò electio concorditer facta fuerit ; alioquin ad Superiorem pertinebit electores ad concordiam compellere, vel deferre ei cui ipsi videbitur, secundum Baldum in Auth. Habita, n. 44. Cod. Ne filius pro patre : Necessè etiam est ad eiusmodi consuetudinem eohonestandam, vt ecclesiæ damnosa esse nõ appareat : Quod damus Abbati hic n. 3.

2 Dixi autem in notando ; Electionem à principio esse liberæ voluntatis : quia post

scrutinium publicatum recedere non possunt electores, aliumue eligere c. publicato 58. hoc tit. Quia functi sunt officio suo, vti explicabo.

QVÆSTIO est ; Ad quem electi Prælati confirmatio pertineat ? Respondeo ; 3 Ordinariè loquendò, confirmatio ad proximum Superiorem pertinet, cui ecclesia aut dignitas electiua subiecta est, prout docet Hostiens. in summa hoc tit. n. 6. Eman. Rodriq. tom. 2. regul. qq. q. 53. a. 3. Igitur Abbates & Præpositi non exempti confirmandi sunt ab Episcopo diocæsano ; At verò Ordinis exempti generalem Ministrum, seu Præpositum habentis, electi Prælati, videl. Abbas, Prior, Guardianus, Prouincialis à dicto Generali confirmationem accipiunt ; nisi priuilegio concessum sit, vt cum primùm electi fuerunt, omnem potestatem in temporalibus ac spiritualibus exercere possint, adeoque confirmatione non indigeant, qua de re Rodriq. cit. q. 53. a. 6. Ipsi porrò Generales, sicuti & Abbates quidam exempti atque Sedi Apostolicæ immediatè subiecti, à Romano Pontifice, vel Legato eius, si in prouincia sit, confirmari debent, c. si Abbatem 3 6. de elect. in 6. Ordines verò Mendicantium à Sede Romani priuilegium obtinent, vt generalis Minister siue Præpositus, cum primùm canonicè electus in electionem consensit, plenam iurisdictionem, administrationemque, sine alia Pontificis confirmatione, consequatur, apud Rodriq. cit. q. 53. a. 3. Videri etiam possunt, quæ docui in Censura Astri inextincti p. 2. cenf. 3.

Denique Episcoporum confirmatio, vbi canonicè eliguntur, hodie ad Summum Pontificem spectat, sicuti & olim spectabat circa tempora Nicolai I. Papæ, vti videre licet in c. 1. d. 22. & Gregorij I. c. quantò 10. d. 63. Quibusdam verò temporibus permittebat ecclesia Romana, vt electi Episcopi à Metropolitano confirmarentur, iuxta c. 2. d. 23. c. cum dilectus 3 2. hoc tit. c. si Archiepiscopus 6. de tempor. ordinat. Interim tamen referendu m erat ad Roman. Pontificem, quoniam Episcopi in prouincijs canonicè electi & confirmati essent, prout videre li-

re licet apud Simplicium Papam in epist. 14. & epist. 17. ad Acatium.

Addidi autem, *Ubi episcopi canonicè eliguntur*; Etenim secundum sacros canones Episcopi electio ad clericum, seu clericorum, id est, canonicorum, collegium spectat, c. 1. hoc tit. c. vlt. §. sed nec d. 5. c. cleri 26. c. vota 27. c. obeuntibus 35. d. 63. & c. vlt. d. 79. Idq; in Germaniæ diocæsisbus obseruatur, vt episcoporum electio Cathedralibus Capitulis competat: electorum autem confirmatio à Roman. Pontifice petenda sit: quam ipse post exhibita instituti examinis testimonia conferre solet, atque iubere, vt confirmatus consecratur, iuxta Concordata inter Nicolaum V. Pontificem, & Fridericum III. Imperatorem, in Bulla quæ incipit *Ad sacram*. Videri potest August. Barbosa de offic. & potestate Episcopi, p. 2. allegat. 27. n. 27. Azor tom. 2. lib. 3. cap. 29. q. 18.

- 4 His adde, quæ de electorū cōfirmatione in hoc not. dicta sunt, etiā ad Abbatissarū, & c. cōfirmationem transferenda esse: Si enim Monasterium Monialium Sedi Apostolicæ immediatè subiectum sit, Abbatissa, Priorissa, seu Præposita electa à Rom. Pontifice confirmationem petere debet, prout ex communi tradit Azor tom. 1. lib. 13. cap. 19. q. 3. Id verò intelligi debet per Procuratorem: Quia Moniales non ipsæmet, causā electionis prosequendæ, aut oppugnandæ ad Apostolicam Sedem accedere, sed Procuratorem mittere debent, c. indemnitatibus 43. §. Porro, hoc tit. in 6. Sin autem Monasterium religioso virorum Ordini subdit, tum ad Prælatum eiusdem Ordinis confirmatio spectat: Sin autem Episcopo subiectum sit, Episcopus confirmationem conferet.
- 5 NOTANDUM II. Superior, priusquam electum confirmet, de eius moribus & scientiâ apud eos, quibus notus est, inquirere debet. Ita hic, & in c. 2. d. 23. c. nobis 19. c. nihil 44. hoc tit.

QVÆSTIO prima. De quibus qualitatibus inquisitio siue examen institui debeat? Glossa in c. si fortè 11. hoc tit. in 6. scientiâ, distinguit: Quod quædam sunt qualitates intrinsecæ, ac veluti innatæ, vt quod homo sit ve-

rax, pacificus, castus, sobrius, & has aliquis habere præsumitur, argum. l. cum quidam, 24. ff. de legatis 2. c. vn. de scrutinio in ordine faciendõ, & c. vlt. de præsumpt. Aliæ verò sunt qualitates ascititiæ, & extrinsecæ, v. g. scientiâ, ætas: & eiusmodi qualitas non præsumitur, sed probari debet; & ideo examen instituitur.

Operæ pretium est hanc doctrinam discutere, & ideo Dico I. Examen nõ tantum de scientiâ, ætate & c. promouendi ad Prælaturam institui debet, sed etiam de moribus & virtutibus eius. Ita colligitur ex hoc c. & c. cum in cunctis 7. hoc tit. & habetur expressè in c. 2. d. 23. *Qui episcopus ordinandus est, ante omnia examineatur, si natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si vitæ castus, si sobrius, si semper suis negotiis cauens, si humilis, si affabilis, si misericors.* Has verò qualitates Gl. numerat inter intrinsecas, ac veluti innatas; & tamen de his examen institui debet. Ratio dari debet ex altera doctrina eiusdem Gl. ver. scientiâ; Tamen si nihil negotij cum aliquo sit, non oporteat in eius vitam inquirere, sed potius pro bono & integro eum viri habere, dum contrarium non apparet: Si tamen filia in matrimonium illi collocanda sit, quemadmodum Prælatus electus ecclesiæ veluti sponsus per confirmationem tradendus est, merito inquiretur in vitam & mores eius; an videlicet præditus sit ijs dotibus siue virtutibus, quæ ad Prælaturam minus necessariæ sunt.

Dico II. Non satisfat intentioni Ecclesiæ, nec auertitur periculum indignos assumendi Prælatos, si testes examinati de virtutibus, seu qualitatibus, quas intrinsecas vocat Gl. ex presumptione respondeant esse humilem, sobrium, misericordem, benignū & c. eò quod contrarium nõ viderint, vel intellexerint, & ideo in dubio bonū esse existimare debeant. Idq; probatur his rationibus: I. Quia post lapsum humani generis in peccatum, & naturæ inclinationem ad malum, virtutes eiusmodi non sine labore & assuetudine acquiruntur: ergo & ipsæ aliquo modo ascititiæ sunt; vt si possit se non prodari, seu

indicijs positius non deprehendantur; non possit oriri præsumptio, seu probabile iudicium, eas homini inesse.

II. Sunt quædam virtutes, seu bonæ mētis qualitates in Prælato necessariae, quarum actus seu effectus nisi videam, seu positius ac sensibilibus indicijs deprehendam, non possum affirmatiuè, absque errandi periculo, iudicare homini inesse: sed, nisi contrarium deprehendero, aut indicijs cognouero, dubitare de eo, num insint, necne: Tales sunt, prudentem esse, vigilantem, benignum, misericordem, affabilem, mansuetum, orationi deditum, &c. Quamdiu autem in vtramque partem dubius sum, non possum, saltem sine errandi periculo iudicare, aut testificari pro hominis probitate, aut bona qualitate, vti cum S. Thoma tradidit Caiet. 2. 2. q. 60. a. 4. Lud. Molina tr. 4. de iust. disp. 17.

Neque obstat his doctrina S. Th. eod. art. 4. in corp. *Vbi non apparent manifesta indicia de malo alicuius, debemus eum bonum habere, in meliorem partem interpretando, quod dubium est.* Nam ipsemet S. Th. in resp. ad 1. statetur, in eiusmodi interpretatione siue iudicio frequenter nos falli: sed errorem hunc non imputari ad culpam, quia in nullius iniuriam cedit: Accedit, quòd (vt Caietanus ibi doctè explicat) error huiusmodi intellectus speculatiui, cum circa singularia versetur, non censetur notabilis defectus, aut malum operantis. Quamobrem, ex hypothesi, si quis existente dubio de probitate & improbitate hominis, iudicare velit, præstat, vt in meliorem partem intellectum inclinet, quia tamen fallatur, error tamen nec perniciosus erit, nec moralis, prout etiam explicauit in mor. Theol. lib. 3. tract. 3. p. 2. cap. 2. n. 7. Hæc ipsa autem doctrina & rationes eius duntaxat locum habent in iudicijs priuatis: Exinde autem colligi potest, quòd in publicis dandis testimonijs, præsertim in ordine ad prælaturam assequendam, contrarium prorsus sentiendum sit: videl. existente dubio, ita vt indicia maiora non habeantur pro probitate, seu bona qualitate, quàm in oppositum: non fore legitimum testimonium, seu informationem factam pro idoneitate; propterea,

quòd iudicium istud errori expositum sit, vt supra ex S. Thom. & Caiet. cognouimus, atque insuper error practicus sit perniciosus, & Ecclesiæ noxius, c. nihil 44. de elect. Quam ipsam ob causam etiam in hoc. c. exigitur, iun. Gl. ver. conuersatus, vt inquisitio de electo apud eos fiat, quibus notus est.

III. Testis, vt legitimus, censeatur, de eo testari debet, quod sensu aliquo, aut, si materia circa quam testatur, non patitur, saltem indicijs & coniecturis deprehendit, ita se habere: In examine autem instituto super præficiendis, testimonia postulantur de virtutibus, seu qualitatibus necessarijs ad prælaturam: Ergo nisi habeantur saltem iudicia & coniecturæ positiuè ostendentes, ac persuadentes, non erunt legitima testimonia. Quæ ipsa est doctrina Anton. de Butrio in supra cit. c. vn. de scrutinio n. 10. & 12. vbi etià respondet ad obiectionem ex eod. c. vn. (idè que responderi debet ad supra cit. cap. vlt. de præsumpt.) adfuisse iudicium, seu coniecturam de probitate; quia ordinandus tanquam idoneus per literas præsentatus, & commendatus fuit: quare cum maior certitudo plerumque haberi non possit, sufficit huiusmodi probabilitas, sicuti in eod. c. vn. significatur, ibi; *Quantum humana fragilitas nosse finit, & scit, & testificatur, illum ad huiusmodi officij esse dignum.* Vbi videri potest Gl. ver. & scit, & Anton. n. 10.

His duo addenda sunt: Primum, quòd Superior ante confirmationem inquirere etiam debet de forma & serie electionis, num canonicè facta, & nihil substantiale prætermisum sit, c. nihil 44. hoc tit. Ad quam rem inseruet decretum electionis, in quo totus electionis processus authenticè descriptus est. Quæ de re Innoc. & Gl. in c. innotuit ver. decreto, ibid. Anton. n. 15. Abb. n. 14. de elect. Syl. ver. electio 1. q. 18.

Alterum. Si Prælatus, qui semel examinatus fuit, ad aliam prælaturam eligatur, iterum examinandus est, argum. c. scriptum 40. in fine, hoc tit. Cum fieri possit, vt interea nouum impedimentum aut inhabilitatem contraxerit: Idque maximè locum habet, si ad maiorem dignitatem aliquis assu-

mendus sit, iuxta Gl. in cit. c. scriptum, ver. præsumptione.

8 **QVAESTIO** secunda. Quis modus observari debeat in examinando Episcopo electo? Respondetur, Eum à Gregorio XIV. Pontifice præscriptum esse in Bulla, quæ incipit *Onus Apostolica*, apud Quarantam in summa ver. electio fol. 309. Secundùm quem modum in Germania nostra ita proceditur, vt electus viciniore alicui Episcopo examinandum se tradat, super certis articulis per testes idoneos & iuratos adstruendis: Eiusque examinis processus Romanam mittitur ad confirmationem electo ritè examinato & probato impetrandam. Articuli autem examinis sunt hi: I. An promouendus ex legitimo matrimonio, & à parentibus Catholicis natus sit, c. cum in cunctis 7. hoc tit. c. 2. §. hæretici, de hæreticis in 6. II. An trigessimum ætatis annum compleverit, cit. c. cum in cunctis: nisi postulatus fuerit. tunc enim sufficiunt anni xxvii. cœpti, extrauag. vn. de postulat. Prælator. inter communes. III. An saltem sex mensibus in sacro ordine constitutus fuerit, iuxta Concil. Trident. Sess. 22. c. 2. de reform. IV. An in Theologia, vel iure canonico Doctor, vel Licentiatus sit, aut saltem publico alicuius Academiæ, vel aliorum probatorum & expertorum testimonio, ad alios docendos idoneus iudicatus, Trident. Concil. cit. cap. 2. de reform. V. An bonæ famæ sit, vitæ integræ; num in ecclesiasticis functionibus versatus, prudens, ac rebus gerendis idoneus, cap. 2. d. 2. c. Qui in aliquo, quod est vl. d. 5 1. Et obligantur conscientiæ eorum, à quibus instructio seu testificatio sumenda est, vt ea fideliter & gratis referant.

CAPITVLVM IV.

Significasti.

PARAPHRASIS.

Paſchalis Papa per Apocriſarios, seu Referentes suos pallium miſit Archiepiſcopo Panormitano, tali conditione, vt in verba ſibi præſcripta iuramentum Apoſtolicæ

Sedi præſtaret. Quod Reges, & regni Proceres mirati ſunt, quaſi fieri non oporteret: Primò, quia traditio poteſtatis ſpiritualis (quæ per pallium archiepiſcopale ſignificatur, iuxta c. ad honorem 4. de auctòr. & vſu pallij) purè fieri debet, non ſub conditione, ſiue grauamine impoſito. Secundò, quia Chriſtus Dominus Matth. cap. 5. v. 34. præcepit, *non iurare omnino*. Tertio, quia neque ab Apoſtolis, neque in Concilijs tale iuramentum præceptum eſſe, reperiuntur. Ad 1. reſpondet Pontifex; Sicuti Chriſtus B. Petrum Eccleſiæ Paſtorem conſtituturus, ab ipſo conditionem, promiſſionemque exegit dilectionis; ita Sedes Apoſtolica ab ijs, quos in partem paſtoralis officij adſcribit, conditionem ac promiſſionem fidelitatis, vnitatis, & obedientiæ exigere ſolet. Ad 2. Chriſtus eo in loco ſignificare voluit, iuramentum originem habere ex malo, ſiue peccato: quamobrem ſi homines fidem & obedientiam ſeruarent, iuramento nullo opus eſſet: Cùm itaque in Episcopis non ſemper fides, ſinceritas, & obedientia conſtiterit; quin imò aliqui reperti ſint, qui etiam poſt præſtitum iuramentum deſecerunt, ideo cogitur Pontifex iuramentum pro fide, vnitatis & obedientiæ exigere. Ad 3. Quòd Concilia Romanæ eccleſiæ legem non præſignant; cùm omnia per Romanæ Eccleſiæ auctoritatem facta ſint, roburque acceperint; Et ideo in eorundem ſtatutis Romani Pontificis auctoritas ſemper excepta intelligatur: Quare concludit Pontifex; Quandoquidem Archiepiſcopus à Rom. Apoſtolica Sede pallium, tanquam inſignia dignitatis petat, accipiatque, quæ à B. Petri corpore delumuntur, ideo æquum eſſe, vt Archiepiſcopus viciffim debita ſubiectiõnis ſigna, præſtito iuramento, exhibeat, quibus declaratur, quòd ſit membrum in corpore Eccleſiæ, cum alijs membris, & ipſo Capite Chriſto, eiuſque in terris Vicario co-hærens, vnitatemque conſeruans. Ita explicat Hoſtienſis, & Ioan. Andr.

hic n. 12. & 13.

Sym-